

Погрішук Б.В.  
*Вінницький інститут економіки*  
*Тернопільського національного економічного університету*  
**Екологічна складова ефективного зерновиробництва**

За ринкової економіки перед державою постали складні завдання, пов'язані з вирішенням всього комплексу соціально-економічних проблем, включаючи проблеми охорони навколишнього природного середовища. У цій ситуації особливо важлива роль відводиться питанням організації відповідної діяльності у галузі екології.

Екологічна ситуація, що склалася протягом тривалого періоду через нехтування об'єктивними законами розвитку й відтворення природно-ресурсного комплексу в Україні, має чітко виражений кризовий характер. Внаслідок структурних деформацій економіки переважаючого розвитку сировинно-видобувних, екологічно найнебезпечніших галузей промисловості, що призвело до погіршення екологічної ситуації. Продовжують застосовуватися адміністративно-командні методи вирішення екологічних проблем, спостерігається спад у відтворенні земельних і водних ресурсів, повітряного басейну. Ці чинники, як і відсутність необхідних обсягів інвестицій для оновлення технологій та здійснення природоохоронних заходів, так і недостатнє фінансування, спричинили незадовільний стан довкілля.

Нині людство ще не сформулювало досконалих механізмів розв'язання екологічних проблем. Зусилля вчених, науковців зосереджені на розробку й впровадження нових технологій, пошук коштів для фінансування природоохоронних заходів, опрацювання національних і регіональних програм раціонального природокористування. Це зумовлює необхідність глибшого вивчення особливостей фінансового забезпечення природоохоронної діяльності та вдосконалення механізмів управління нею, які за темпами реформування відстають від процесів економічних перетворень в умовах ринкових відносин.

Економічна ситуація в Україні не сприяє вирішенню екологічних питань. Нині спостерігається невпорядкованість механізму фінансового забезпечення природоохоронної діяльності та, як наслідок, низька ефективність системи управління охороною навколишнього природного середовища. За таких умов на перший план висувається проблема формування нових нетрадиційних джерел фінансового забезпечення природоохоронних заходів. Виходом зі становища, що склалося, є вирішення проблем економічного розвитку й охорони навколишнього середовища в комплексі з урахуванням фінансових можливостей суспільства. У зв'язку з обмеженим обсягом бюджетних ресурсів важливим завданням держави є заохочення суб'єктів господарювання до здійснення природоохоронних заходів.

У сільському господарстві з метою збільшення виробництва розробляються і запроваджуються нові технології, тобто розвиток зерновиробництва потребує широкого застосування синтетичних мінеральних добрив, засобів хімічного захисту рослин. Використання хімічних сполук, гербіцидів, мінеральних добрив, пестицидів дозволяє значно зменшити ризик втрат урожаю. Але тривале застосування на посівах одних і тих же видів гербіцидів призводить до виникнення резистентності у бур'янів, подолати яку можливо лише за умови застосування препаратів нових хімічних груп, що потребує ретельного вивчення. Особливо важливим при цьому виступає питання розробки та впровадження екологічної системи ведення землеробства.

Актуальною на сьогодні є проблема розповсюдження генетично модифікованих організмів, невизначеними є наслідки розповсюдження для природи, недосліджений в повній мірі механізм самозапилення культур та впливу на людський організм, що може призвести до незворотніх змін в екосистемі.

В умовах, коли сільськогосподарські підприємства отримали можливість вільного вибору напрямків господарської діяльності, що є характерним для господарств приватного сектора, що призвело до порушення елементарних агротехнічних правил, структури



сівозміни, що в цілому негативно вплинуло на родючість земель і погіршення їх якості, втрату гумусу та багатьох інших важливих елементів ґрунту.

Під впливом глобального потепління вже назріло питання адаптації до нових кліматичних умов. Так, за даними Інституту землеробства оптимальні періоди посіву озимих змістилися з кінця серпня на середину вересня, що відповідно вимагає впровадження нового агрокліматичного районування і оптимізації посівних площ.

На нашу думку, можна виділити основні елементи екологічної складової ефективного зерновиробництва: інвестиційне забезпечення ресурсозберігаючих технологій, територіальна спеціалізація, концентрація виробництва, оптимізація землекористування, реалізація продукції за вигідними каналами, інтенсифікація, сортооновлення, дотримання балансу еколого-економічної ефективності вирощування зернових культур.

Інтеграційні процеси України до міжнародних економічних структур ставлять ряд завдань одним з яких є нарощування обсягів виробництва конкурентоспроможної продукції на світових ринках. В умовах складної екологічної ситуації у державі, пов'язаної з нерациональним використанням природних ресурсів, екологічну політику України доцільно спрямовувати на збереження і розвиток природоохоронної бази, запровадження у практику нових економічних інструментів для вирішення економічних протиріч й екологічно безпечного управління виробництвом.

Важливе значення має формування і запровадження дієвих економічних інструментів раціонального природокористування, а саме: податки, квоти, створення організаційно-економічних умов для інноваційного підприємництва в екології, виробництва екотехніки та екотехнологій, розробка та реалізація природоохоронних програм.

Висока ефективність виробництва зерна в перспективі може бути забезпечена лише за умови комплексного і системного удосконалення організаційно – виробничих чинників підприємств на основі врахування природно – економічних факторів з дотриманням екологічної безпеки виробництва.